

อธิบดีบัญชาการ

สัญญาเลขที่ R2562B0089

สำนักหอสมุด

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

อุบัติการณ์ของเชื้อเอนเทอโรแบคทีเรียชนิดอ็อกซาคาร์บาพีแนม
ในแม่น้ำน่านและการแพร่กระจายของเชื้อในชุมชนภาคเหนือ
ตอนล่าง

Occurrence of carbapenem-resistant Enterobacteriaceae
in Nan river and their dissemination in the community of
lower northern Thailand

หัวหน้าโครงการ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน 7 มี.ค. 2565

เลขทะเบียน 1049292

เลขเรียกหนังสือ ว 67

186
พ 2635

รศ.ดร. พรรณนิกา ฤตวิรุฬห์
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 2567

สิงหาคม 2563

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

อุบัติการณ์ของเชื้อเอนเทอโรแบคทีเรียชนิดอียาคาร์บาพีแนม
ในแม่น้ำน่านและการแพร่กระจายของเชื้อในชุมชนภาคเหนือ
ตอนล่าง

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. รศ.ดร. พรรณนิกา ฤตวิรุฬห์   ภาควิชาจุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รศ.ดร. ดลฤดี สงวนเสริมศรี   ภาควิชาจุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สนับสนุนโดย

งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2562 สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ ผู้วิจัยขอขอบคุณ นางสาวอนงค์ คิตติ และ นางสาววิมลรัตน์ กันแดง ในการทำวิจัย และห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในวิจัย ทำให้โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี บรรลुวัตถุประสงค์ตามการวิจัย

(รศ.ดร. พรรณนิกา ฤตวิรุฬห์)

หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อ	iii
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	2
การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง	3
วิธีการดำเนินการวิจัย	5
ผลและอภิปรายผลการวิจัย	9
สรุปผลการศึกษา	20
เอกสารอ้างอิง	22
ภาคผนวก	25

บทคัดย่อ

การศึกษาเชื้อดื้อยาในแม่น้ำน่านครั้งนี้ ไม่พบเชื้อในวงศ์ Enterobacteriaceae คือยาคาร์บาพีเนม แต่พบเชื้อ *Pseudomonas* spp. จำนวน 11 ไอโซเลท และ *Acinetobacter* spp. ที่ดื้อยาหลายขนาน โดยเชื้อ *Acinetobacter* spp. นั้นพบ *Acinetobacter nosocomialis* มากที่สุดคือ 28 ไอโซเลท รองลงมาคือ, *Acinetobacter pittii*, *Acinetobacter* spp. และ *Acinetobacter baumannii* จำนวน 10, 4 และ 3 ไอโซเลท ตามลำดับ การทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพพบว่าเชื้อ *Pseudomonas* sp. ดื้อต่อยา aztreonam ร้อยละ 36.4 และ cefepime ร้อยละ 27.3 แต่ยังคงไวต่อยาคาร์บาพีเนม เชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่ดื้อยาคาร์บาพีเนม โดยดื้อยา imipenem และ meropenem ร้อยละ 37.8 และ 22.2 ตามลำดับ

ในการศึกษาครั้งนี้พบเชื้อ *Acinetobacter* spp. ดื้อต่อยา cefepime cefotaxime ceftazidime และ ampicillin-sulbactam ร้อยละ 48.8, 41.9 27.9 และ 11.6 ตามลำดับ เชื้อ *Acinetobacter* spp. มีรูปแบบการดื้อยาที่หลากหลาย โดยพบเชื้อที่ดื้อยามากที่สุด 6 ชนิด นอกจากนี้ยังพบค่า MIC ต่อยา ceftazidime, ciprofloxacin, imipenem และ meropenem ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. อยู่ในช่วง 2-32, 1-16, 1-16 และ 1-32 mg/L ตามลำดับ

การตรวจหายีน *bla_{OXA}* ในเชื้อ ผลการศึกษาพบว่า *Acinetobacter* spp. จำนวน 56 ไอโซเลท พบว่า ตรวจพบยีน OXA-carbapenemase จำนวน 36 ไอโซเลท คิดเป็นร้อยละ 64.3 โดยชนิดที่พบมากที่สุดคือ OXA-51 จำนวน 30 ไอโซเลท ซึ่ง OXA-24 พบเพียง 3 ไอโซเลท ขณะที่ และมี 3 ไอโซเลท ที่พบทั้ง OXA-24 และ OXA-51 อย่างไรก็ตามยีน *bla_{OXA}* ไม่สามารถถ่ายทอดไปยังแบคทีเรียตัวรับโดยวิธี conjugation ได้

ในการศึกษาครั้งนี้ยังพบความสามารถของเชื้อ *Pseudomonas* sp. และ *Acinetobacter* sp. ในการแสดงออกของกระบวนการ efflux pump โดยเป็นอีกกลไกหนึ่งในการดื้อต่อยาปฏิชีวนะ ผลการศึกษาพบว่า เชื้อ *Acinetobacter* spp. จำนวน 5 ไอโซเลท และ 3 ไอโซเลท มีการแสดงออกของ efflux pump เพิ่มขึ้น ทำให้เชื้อดื้อยา meropenem และ imipenem ตามลำดับ ส่วนยา ceftazidime นั้น พบว่ามีเชื้อ *Acinetobacter* spp. 15 ไอโซเลท และยา ciprofloxacin มีเชื้อเพียง 4 ไอโซเลทที่มีการแสดงออกของ efflux pump

การศึกษาจีโนไทป์ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. โดยวิธี Pulse field gel electrophoresis พบว่า มีรูปแบบ PFGE ทั้งหมด 20 รูปแบบ พบเชื้อที่มีจีโนไทป์ใกล้เคียงกันในบริเวณเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าอาจเกิดการแพร่กระจายของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ภายในพื้นที่เดียวกัน แต่ไม่พบว่ามี การแพร่กระจายในพื้นที่ๆ ต่างกัน

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คาร์บาเพนิม (carbapenem) จัดเป็นยาต้านจุลชีพกลุ่ม beta-lactam ที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถใช้รักษาโรคติดเชื้อได้หลายชนิด รวมทั้งเชื้อที่ดื้อยา cephalosporin รุ่นที่ 3 และ 4 ได้ แต่ในปัจจุบัน มีรายงานการพบเชื้อการดื้อยาคาร์บาเพนิมมากขึ้น ซึ่งจัดเป็นปัญหาที่สำคัญมาก ในทางการแพทย์และสาธารณสุข โรคที่เกิดจากเชื้อดื้อยาคาร์บาเพนิมจัดเป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ ที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพของมนุษย์ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการรักษาและอัตราการตายสูง ปัจจุบันเชื้อแบคทีเรียดื้อยาคาร์บาเพนิม ไม่ได้พบเฉพาะในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่พบมากในสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะมีการใช้ยาต้านจุลชีพกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งยาเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมีการปนเปื้อนลงไปในสิ่งแวดล้อมทั้งในดินและน้ำ ในปัจจุบันแหล่งน้ำเกือบทุกแห่ง มีการปนเปื้อนของยาต้านจุลชีพรวมทั้งยาคาร์บาเพนิมปนเปื้อนอยู่ทั้งที่ผิวน้ำและใต้ผิวน้ำ ซึ่งเชื้อดื้อยานี้สามารถแพร่จากแหล่งน้ำสู่คนและสัตว์ได้ เนื่องจากยีนที่ควบคุมการดื้อยามักพบอยู่บนหน่วยพันธุกรรมที่เคลื่อนที่ได้ ดังนั้นการแพร่กระจายของเชื้อดื้อยาจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ที่จะได้รับผลกระทบมากจะเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ๆ มีเชื้อดื้อยาปนอยู่ในสิ่งแวดล้อม สำหรับในประเทศไทย เนื่องจากการสาธารณสุขยังไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีการสัมผัสดินและน้ำอยู่เสมอ ดังนั้นโอกาสที่จะได้รับเชื้อก็มีมาก ถ้าได้รับเชื้อดื้อยาเข้าไปก็อาจจะทำให้รักษายาก เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้

ในส่วนของภาคเหนือตอนล่าง มีแม่น้ำที่สำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดพิษณุโลก พิจิตร อุตรดิตถ์ คือแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็น แหล่งน้ำดิบที่ใช้ทำน้ำประปาด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประชาชนบริเวณใกล้เคียง ส่วนใหญ่มีอาชีพ เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาล หลายแห่งตั้งอยู่ในทุกจังหวัด อีกด้วย น้ำทิ้งจากเกษตรกรรมและโรงพยาบาลจะไหลลงสู่แม่น้ำ น่าน จึงมีโอกาสสูงที่เชื้อแบคทีเรียดื้อยาจะปนเปื้อนลงไปในแม่น้ำ

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เสนอโครงการวิจัยนี้ขึ้นมาเพื่อศึกษาความชุกของเชื้อดื้อยาคาร์บาเพนิมในแหล่งน้ำ และจะทำการศึกษาเปรียบเทียบเชื้อดื้อยาคาร์บาเพนิมที่พบในแม่น้ำน่านกับที่พบในแหล่งต่างๆ เช่น ในคนและสัตว์ อีกด้วย โดยจะเน้นศึกษาในเชื้อ Enterobacteriaceae (Carbapenem-resistant Enterobacteriaceae, CRE) ซึ่งเชื้อ Enterobacteriaceae เป็นเชื้อที่พบมากในสิ่งแวดล้อม และเป็นสาเหตุของโรคติดเชื้อที่พบมากเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย อาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อดื้อยาในชุมชน ซึ่งจะส่งผลถึงสุขภาพของประชาชน และอาจส่งผลให้อัตราการติดเชื้อดื้อยาจากชุมชนลดลง นอกจากนี้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการเตรียมการเพื่อเฝ้าระวังและการป้องกันการเกิดโรคของประชาชนในบริเวณใกล้เคียง

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความชุกของเชื้อ CRE ที่แยกได้จากแม่น้ำน่านในเขตจังหวัดพิษณุโลก พิษณุโลก และอุตรดิตถ์
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบของการดื้อยาและชนิดของยีนดื้อยาในเชื้อ CRE ที่แยกได้จากแม่น้ำน่าน
- 2.3 เพื่อศึกษาการแพร่กระจายของเชื้อ CRE ในชุมชน โดยเปรียบเทียบเชื้อที่แยกได้จากแม่น้ำน่าน คน และ สัตว์

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ทำการแยกและพิสูจน์เอกลักษณ์ของเชื้อ CRE จากแม่น้ำน่าน ในเขตจังหวัดพิษณุโลก พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ ทั้งหมด...8....จุด จากนั้นนำเชื้อที่แยกได้มาศึกษาการดื้อยาต้านจุลชีพในกลุ่มต่างๆ ชนิดยีนที่ควบคุมการสร้างเอนไซม์ carbapenemase และศึกษาการแพร่กระจายของเชื้อ CRE ในแม่น้ำน่าน คน และ สัตว์

4. ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

เนื่องจากปัจจุบันมีรายงานการพบเชื้อแบคทีเรียดื้อยาในแหล่งน้ำต่าง เป็นจำนวนมาก ซึ่งเชื้อดื้อยาเหล่านี้ อาจส่งผลให้มีการติดเชื้อมากขึ้น ทำให้ใช้เวลานานในการรักษา และอาจเสียชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชื้อดื้อยาคาร์บาเพนิม เนื่องจากยาคาร์บาเพนิมจัดเป็นยาต้านจุลชีพที่มีประสิทธิภาพสูง โดยปกติแล้วน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำในชุมชนมักมีการปนเปื้อนด้วยน้ำทิ้งจากอุตสาหกรรมเกษตรต่างๆ เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ สำหรับน้ำเสียในหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งในโรงพยาบาลนั้น ถึงแม้ว่าจะมีระบบบำบัดเพื่อที่จะกำจัดเชื้อแบคทีเรียก่อนที่จะถูกปล่อยออกสู่ชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อก่อโรค แต่ก็มีรายงานจำนวนมากที่พบว่าระบบบำบัดน้ำเสียนั้นไม่สามารถกำจัดเชื้อได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้มีเชื้อแบคทีเรียปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก

การแพร่กระจายของเชื้อดื้อยาคาร์บาเพนิมนั้น เกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากยีนที่เกี่ยวข้องกับการดื้อยามักพบอยู่บนหน่วยพันธุกรรมที่เคลื่อนที่ได้ ทำให้สามารถถ่ายทอดคุณสมบัติการดื้อยาไปยังแบคทีเรียอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีเชื้อแบคทีเรียที่ ดื้อต่อยาคาร์บาเพนิมมากขึ้นขึ้นมาได้ถึงแม้ว่าเชื้อบางสายพันธุ์จะไม่เคยสัมผัสกับยาคาร์บาเพนิมมาก่อน

จะเห็นได้ว่าการศึกษารวบรวมเชื้อแบคทีเรียดื้อยานั้นนอกจากศึกษาในเชื้อก่อโรคในโรงพยาบาลแล้ว ควรศึกษาในเชื้อที่พบในสิ่งแวดล้อมด้วย ในปัจจุบันมีรายงานพบว่าเชื้อแบคทีเรียดื้อยาที่พบในโรงพยาบาลมีความคล้ายคลึงกันกับเชื้อดื้อยาที่พบในแหล่งน้ำต่างๆ ดังนั้นการศึกษาแบคทีเรียดื้อยาในแหล่งน้ำจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากมี โอกาสสูงที่เชื้อดื้อยาจะแพร่จากแหล่งน้ำสู่คน

5. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันพบรายงานของเชื้อดื้อยาที่ปนเปื้อนอยู่ในสิ่งแวดล้อมมากมาย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเชื้อดื้อยาคือใช้ยาต้านจุลชีพมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการรักษาโรคติดเชื้อในคนและสัตว์ หรือนำไปใช้ในเป็น growth promoter ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้มีการปนเปื้อนของยาต้านจุลชีพลงไปในสิ่งแวดล้อมทั้งในดินและน้ำ ในปัจจุบันแหล่งน้ำเกือบทุกแห่งมียาต้านจุลชีพปนเปื้อนอยู่ทั้งที่ผิวน้ำและใต้ผิวน้ำ ยาต้านจุลชีพบางชนิดพบได้ในน้ำใต้ดินที่อยู่ลึกลงไปถึง 10 เมตร ซึ่งทำให้เกิด selective pressure อย่างมากต่อเชื้อแบคทีเรียในสิ่งแวดล้อม โดยส่งผลให้เกิดเชื้อดื้อยาหลายชนิด และเกิดการดื้อยาที่แตกต่างกันหลายรูปแบบ (Zhang et al., 2009) แบคทีเรียในสิ่งแวดล้อมที่พบว่ามีการดื้อต่อยาต้านจุลชีพมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง คือแบคทีเรียแกรมลบในวงศ์ Enterobacteriaceae ซึ่งเป็นเชื้อที่เจริญเติบโตง่าย พบได้ทั่วไปในสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็น เชื้อประจำถิ่นในลำไส้ของคนและสัตว์หลายชนิด มีรายงานพบว่าเชื้อในวงศ์ Enterobacteriaceae เป็นสาเหตุสำคัญของการติดเชื้อทั้งในโรงพยาบาลและในชุมชน โดยพบว่าทำให้เกิดการติดเชื้อในคนและสัตว์มากมายเช่น การติดเชื้อที่ผิวหนัง ระบบทางเดินอาหาร ทางเดินปัสสาวะ ทางเดินหายใจ รวมไปถึงการติดเชื้อในช่องท้อง ระบบประสาท และในกระแสเลือด ฯลฯ

คาร์บาเพนิม (carbapenem) เช่น imipenem, meropenem และ ertapenem เป็นยาต้านจุลชีพ ในกลุ่ม beta-lactam ที่มีการใช้กันมาก เนื่องจากเป็นยาที่มีประสิทธิภาพสูง มีฤทธิ์ทำลายเชื้อ (bactericidal agent) ออกฤทธิ์กว้าง (broad-spectrum antimicrobial agents) และยังใช้ในการรักษาโรคที่เกิดจากเชื้อดื้อยาอื่นๆ ได้ดี มีความเป็นพิษต่ำ (Sotgiu et al., 2016) อย่างไรก็ตามมีรายงานการพบเชื้อในวงศ์ Enterobacteriaceae ที่ดื้อยาคาร์บาเพนิม (Carbapenem-resistant Enterobacteriaceae, CRE) จากหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย (Hsu et al., 2017; Kelly et al., 2017) ซึ่งกลไกในการดื้อยานั้น มีหลายกลไก แต่กลไกที่สำคัญ ได้แก่การที่เชื้อสามารถสร้างเอนไซม์ carbapenemase ออกมาทำลายยา ปัจจุบันมีรายงานของเอนไซม์ carbapenemase หลายชนิดที่แตกต่างกัน เอนไซม์ carbapenemase มีความสามารถในการย่อยสลายยา carbapenem (imipenem, meropenem, ertapenem) รวมทั้ง beta-lactams ชนิดอื่นๆ เช่น penicillin และ cephalosporins ที่มีฤทธิ์กว้าง (ceftazidime, cefotaxime, ceftriaxone) และ monobactam (aztreonam) ได้ ปัจจุบัน carbapenemase มีหลายชนิด ดังนี้ (i). class A carbapenemase โดยตัวอย่างเอนไซม์ที่พบได้แก่ IMI/NMC-A แต่เอนไซม์ที่พบมากในกลุ่มนี้คือ KPC หรือ Klebsiella pneumoniae carbapenemase (ii). class B carbapenemase หรือ metallo beta-lactamase โดยเอนไซม์ที่พบได้แก่ IMP, NDM และ VIM และ (iii) class D carbapenemase หรือ OXA-type carbapenemase เอนไซม์ที่พบมากในกลุ่มนี้คือ OXA-48 และ OXA-181 (Nordmann et al., 2011)

เชื้อในวงศ์ Enterobacteriaceae หลายชนิดมีรายงานว่าสร้างเอนไซม์ carbapenemase ได้ เช่น E. coli, Klebsiella spp., Proteus spp., และ Enterobacter spp. ยีนที่ควบคุมการสร้างเอนไซม์ carbapenemase มักจะพบอยู่บนหน่วยพันธุกรรมที่เคลื่อนที่ได้ (mobile genetic elements) และ

มักพบควบคู่ไปกับยีนดื้อยาชนิดอื่นๆ ทำให้เชื้อมีคุณสมบัติการดื้อยาหลายขนาน และสามารถถ่ายทอดจากแบคทีเรียเซลล์หนึ่งไปยังอีกเซลล์หนึ่ง โดยกระบวนการ horizontal gene transfer ได้ ทำให้มีการแพร่กระจายของเชื้อดื้อยาได้อย่างรวดเร็ว เชื้อแบคทีเรียที่สร้างเอนไซม์ carbapenemase ได้ ก็นับว่าเป็นปัญหาสำคัญในการรักษาโรคติดเชื้อในคนและสัตว์ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีรายงานการติดเชื้อจาก CRE เพิ่มขึ้นทั่วโลก (Kelly et al., 2017)

การศึกษาการปนเปื้อนของเชื้อ CRE ในแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากเชื้อ CRE มีโอกาสแพร่มาสู่คนได้ง่าย (Woodford et al., 2014) ดังเช่นที่มีพบเชื้อ NDM-producing *Escherichia coli* ที่มีจีโนมใกล้เคียงกันจากแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำเสีย และจากคน ในประเทศไอร์แลนด์ (Mahon et al., 2017) นอกจากนี้ยังมีรายงานจากประเทศเลบานอน พบ NDM-1-producing *Enterobacter cloacae* ที่มีจีโนมใกล้เคียงกันจากน้ำทิ้งของโรงพยาบาลและผู้ป่วย (Daoud et al., 2017)

โรคติดเชื้อ CRE ก็รักษายากและอัตราการเสียชีวิตสูง ปัจจุบัน มีรายงานหลายฉบับที่พบเชื้อ CRE ในน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โรงพยาบาลและที่อยู่อาศัย (Zhang et al., 2012; Yang et al., 2016; Nasri et al., 2017) ในส่วนของแหล่งน้ำธรรมชาตินั้น ในปี ค.ศ. 2005 การศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบ CRE ในแม่น้ำ 7 แห่ง และพบยีน bla_{IMI-2} ซึ่งอยู่บนพลาสมิดที่สามารถถ่ายทอดไปยังแบคทีเรียอื่นๆ ได้ (Aubron et al., 2005) การศึกษาในทวีปยุโรปพบ เชื้อ CRE ที่มียีน bla_{KPC}, bla_{IMP} และ bla_{VIM} ในแม่น้ำ ประเทศสเปน (Piedra-Carrasco et al., 2017) โปรตุเกตุ (Poirel et al., 2012) และสวิสเซอร์แลนด์ (Zurfluh et al., 2015) ในทวีปเอเชียก็มีรายงานของเชื้อ เชื้อ CRE ที่มียีน bla_{NDM} จากแม่น้ำในประเทศเกาหลี และอินเดีย (Di et al., 2017; Akiba et al., 2016)

ในประเทศไทยนั้น การศึกษาเกี่ยวกับเชื้อ CRE รวมทั้งชนิดของยีนดื้อยามีรายงานการศึกษาหลายฉบับ โดยพบ CRE ที่มียีน bla_{KPC}, bla_{IMP} และ bla_{VIM} ในแต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในผู้ป่วย (Preechachuawong et al., 2015; Netikul and Kiratisin, 2015; Lunha et al., 2016) แต่การศึกษา CRE ในแหล่งน้ำธรรมชาตินั้นมีน้อย ทั้งๆที่ มีรายงานหลายฉบับที่สนับสนุนว่าแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นแหล่งของเชื้อแบคทีเรียดื้อยาที่สำคัญ และสามารถแพร่สู่คนได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ในชุมชน เชื้อแบคทีเรียดื้อยานั้น เป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่งในการควบคุมโรคติดเชื้อ และการแก้ปัญหาเชื้อดื้อยาที่พบบ่อยในประเทศไทย การศึกษาความชุกของเชื้อ CRE ดื้อยาในแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความใกล้ชิดกับคน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมการเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อดื้อยา ต่อไป

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 การแยกเชื้อแบคทีเรียแกรมลบดื้อยา carbapenem จากแหล่งน้ำ (Isolation of carbapenem-resistant Gram-negative bacilli from water environment)

แยกเชื้อแบคทีเรียแกรมลบดื้อยา carbapenem จากแหล่งน้ำ โดยเก็บน้ำจากแม่น้ำน่าน ในเขต จ.พิษณุโลก จ. พิจิตร และ จ. อุตรดิตถ์ จำนวน 8 จุด (ภาพ 1) นำตัวอย่างน้ำมาทำการแยกเชื้อโดยวิธี membrane filtration technique และ spread plate ลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ MacConkey agar ซึ่งใช้เป็นจานอาหารควบคุม และอาหาร MacConkey agar ที่มีการเติมยา meropenem 0.5 mg/l บ่มไว้ที่ 37 °C เป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง ตรวจสอบโคโลนีที่เจริญ

โคโลนีที่เจริญบนจานอาหารที่มีการเติมยา meropenem จะเลือกโคโลนีที่แตกต่างกัน อย่างละ 3 โคโลนี นำโคโลนีที่พบมา streak บนอาหาร MacConkey agar อีกครั้ง แล้วเก็บเชื้อไว้เพื่อทำการศึกษาต่อไป

6.2 การตรวจหาความไวต่อยาต้านจุลชีพ (Antimicrobial susceptibility testing)

ศึกษาความไวของเชื้อ CRE ต่อยาต้านจุลชีพชนิดต่างๆ โดยวิธี Disk diffusion test ตามวิธีการของ Clinical and Laboratory Standards institute (CLSI, 2014) โดยเตรียมความเข้มข้นของเชื้อเท่ากับ McFarland standard No. 0.5 (1.5×10^8 cfu/ml) จากนั้นทำการ spread เชื้อที่ต้องการทดสอบบน Mueller-Hinton agar แล้วทำการวาง antibiotic disk ลงบนผิวหน้าอาหาร นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37°C เป็นเวลา 18-24 ชั่วโมง อ่านผลการทดสอบโดยการวัดขนาดของ clear zone และแปลผลโดยนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ (CLSI, 2014)

6.3 การตรวจหาค่าความเข้มข้นของยาต้านจุลชีพที่ต่ำที่สุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ (Determination of Minimum Inhibitory Concentration, MIC)

ศึกษาค่าความเข้มข้นของยาต้านจุลชีพที่ต่ำที่สุดที่จะสามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อได้ (MIC) ด้วยวิธี broth microdilution method ตามคำแนะนำของ CLSI (CLSI, 2014) โดยทำการเจือจางยาต้านจุลชีพ ให้มีความเข้มข้น 128, 64, 32, 16, 8, 4, 2, 1, 0.5 และ 0.25 mg/L ตามลำดับ แล้วเติมเชื้อ 10^5 cfu หลังจากบ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 18-24 ชั่วโมง ค่า MIC อ่านจากค่าความเข้มข้นต่ำที่สุดที่ยับยั้งการเจริญของเชื้อได้

6.4 การพิสูจน์เอกลักษณ์ของเชื้อแบคทีเรียแกรมลบดื้อยา carbapenem

เชื้อที่ให้ผลว่าดื้อต่อยาคาร์บาพีเนม จากการศึกษาความไวต่อยาต้านจุลชีพ หรือ MIC ในข้อ 6.2 และ 6.3 จะนำมาทำการพิสูจน์เอกลักษณ์ด้วยการทดสอบทางชีวเคมีโดยใช้ชุดสำเร็จรูป RapID ONE (Ramel Inc, KS, USA) ตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิต หรือการหาลำดับเบสของ 16S rRNA gene โดยใช้ primer 24F และ 1492R (Lane, 1991) เชื้อที่อยู่ในจีโนม *Acinetobacter* spp. จะนำมาพิสูจน์เอกลักษณ์ในระดับสปีชีส์เพิ่มเติมโดยวิธี PCR ที่บริเวณตำแหน่งต่างๆของยีน

gyrB (Higgins et al., 2010) (ตารางที่ 1) เก็บเชื้อแบคทีเรียที่แยกได้ใน 30% glycerol และ Cryobank (Delta lab, Barcelona, Spain) เพื่อใช้ในการศึกษาต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงลำดับเบสของ primer ที่ใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์ของแบคทีเรีย

ยีน	ลำดับเบสของ primer (5'-3')	Expected PCR product	เอกสารอ้างอิง
24F 1492R	AGAGTTTGATCCTGGCTCAG GGTTACCTGTACGACTT	1500	Lane, 1991
sp2F <i>A. baumannii</i>	GTTCTGATCCGAAATTCTCG	490 (sp2F-sp4R)	Higgins et al., 2010
sp4F <i>A. baumannii</i> และ GS13TU (<i>A. nosocomialis</i>)	CACGCCGTAAGAGTGCATTA	294 (sp4F-sp4R)	
sp4R <i>A. baumannii</i> และ GS13TU (<i>A. nosocomialis</i>)	AACGGAGCTTGTCAGGGTTA		
D16 <i>Acinetobacter</i> GS3 (<i>A. pittii</i>) D8	GATAACAGCTATAAAGTTTCAGGTGGT CAAAAACGTACAGTTGTACCACTGC	194	Higgins et al., 2010

6.5 การตรวจหา carbapenemase genes โดยวิธี multiplex PCR และการหาลำดับเบส

(Detection of carbapenemase genes by multiplex PCR and sequencing)

ตรวจหา carbapenemase gene ทั้งหมด 5 ชนิด ได้แก่ *bla_{KPC}*, *bla_{IMP}*, *bla_{VIM}*, *bla_{NDM}* และ *bla_{OXA}* โดยวิธี multiplex PCR ซึ่ง primers และ สภาวะที่เหมาะสมในการทำ PCR ก็จะใช้ตามที่เคยมีผู้รายงานไว้แล้ว (ตารางที่ 2) (Woodford et al., 2006; Poirel et al., 2011)

การตรวจหา ยีนคือยาลำหรับงานวิจัยนี้จะใช้วิธี PCR โดยเตรียม template ด้วยวิธี boiling method ซึ่งสามารถทำได้โดยนำเชื้อไปละลายในน้ำกลั่น 500 µl แล้วนำไปต้ม 5 นาที จากนั้นปั่นแยกตะกอนเชื้อออกในเครื่องปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 13000 รอบต่อนาที นำสารละลายใสด้านบน (supernatant) ไปใช้เป็น template ใน PCR ในปฏิกิริยาของการทำ PCR ประกอบด้วย template, 0.5 µM forward primer, 0.5 µM reverse primer, 200 µM dNTPs, 1.5 µM MgCl₂, Taq polymerase, 10X amplification buffer และ sterile deionized water ปรับปริมาตรรวม 50 µl สภาวะที่เหมาะสมในการทำ PCR สำหรับการตรวจหา int1 คือ 94 °C 5 นาที 1 รอบ, 94 °C 45 วินาที (denaturing), 48 °C 45 วินาที (annealing), 72 °C 45 วินาที (extension) จำนวน 30 รอบ

และ 72 °C 10 นาที 1 รอบ หลังจากได้เพิ่มปริมาณแล้ว ตรวจผลการ amplification ด้วยวิธี Agarose Gel Electrophoresis เปรียบเทียบกับ DNA molecular weight marker

เมื่อได้ PCR product แล้วก็นำมาทำให้บริสุทธิ์โดยชุดสำเร็จรูปตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิตเพื่อนำไปหาลำดับเบสโดยจะส่งไปที่บริษัท Macrogen ประเทศเกาหลี และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับลำดับเบสของ carbapenemase gene ในฐานข้อมูล GenBank (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov>)

6.6 การถ่ายทอด carbapenemase gene โดยวิธี conjugation (Transfer of carbapenemase gene by conjugation)

ศึกษาการถ่ายทอด carbapenemase gene โดยการ conjugation ด้วยวิธี broth mating method โดยใช้ *Escherichia coli* ที่ดื้อยา rifampin (rifampin-resistant *E. coli* DH5 α) เป็นตัวรับ (recipient) และใช้เชื้อที่มี carbapenemase gene เป็นตัวให้ (donor) ทำการผสมเชื้อที่เป็นตัวรับและตัวให้ แล้ว บ่มไว้ที่ 37 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง แล้วนำเชื้อมา spread บนอาหารที่เติม rifampin (16 mg/L) และ imipenem (1 mg/L) แล้วบ่มที่ 37 °C เป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง นับจำนวนโคโลนีและคำนวณหาค่าความสามารถในการถ่ายทอดยีน (conjugation frequency)

ทดสอบว่ามีการถ่ายทอดยีนใน transconjugant หรือไม่ โดยตรวจหายีนใน transconjugant ด้วยวิธี PCR และ การดื้อยาของ transconjugant โดยการหาค่า carbapenem MIC (ตามวิธีการในข้อ 6.3) เปรียบเทียบกับ recipient

6.7 การแสดงออกของ efflux pump (Efflux pump overexpression)

ศึกษาการแสดงออกของ efflux pump การเปรียบเทียบค่า MIC ของยาต้านจุลชีพ ในสภาวะที่มีการเติม โดยทำการเติม Phenylalanine-Arginine Beta-Naphthylamide (PABN) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็น efflux pump inhibitor ลงในยาที่ต้องการทดสอบ หากค่า MIC ลดลงอย่างน้อย 4 เท่า สามารถแปลผลได้ว่ามีการแสดงออกของ efflux pump (positive)

ตารางที่ 2 แสดงลำดับเบสของ primer ที่ใช้ในการเพิ่มจำนวน carbapenemase genes

ยีน	ลำดับเบสของ primer (5'-3')	Expected PCR product	เอกสารอ้างอิง
<i>bla_{IMP}</i>	GGAATAGAGTGGCTTAAYTCTC GGTTAAYAAAACAACCACC	232	Poirel et al., 2011
<i>bla_{VIM}</i>	GATGGTGTGGTTCGCATA CGAATGCGCAGCACCAG	390	Poirel et al., 2011
<i>bla_{KPC}</i>	CGTCTAGTTCTGCTGTCTTG CTTGTCATCCTTGTTAGGCG	798	Poirel et al., 2011
<i>bla_{NDM}</i>	GGTTTGGCGATCTGGTTTTC CGGAATGGCTCATCACGATC	621	Poirel et al., 2011
<i>bla_{OXA-51}</i>	TAA TGC TTT GAT CGG CCT TG TGG ATT GCA CTT CAT CTT GG	353	Woodford et al., 2006
<i>bla_{OXA-23}</i>	GAT CGG ATT GGA GAA CCA GA ATT TCT GAC CGC ATT TCC AT	501	Woodford et al., 2006
<i>bla_{OXA-24}</i>	GGT TAG TTG GCC CCC TTA AA AGT TGA GCG AAA AGG GGA TT	246	Woodford et al., 2006
<i>bla_{OXA-58}</i>	AAG TAT TGG GGC TTG TGC TG CCC CTC TGC GCT CTA CAT AC	599	Woodford et al., 2006

6.8 การศึกษาการแพร่กระจายของเชื้อเชื้อดื้อยาคาร์บาพีเนมโดยเทคนิค Pulsed Field Gel Electrophoresis (PFGE)

ศึกษาจีโนไทป์ (genotypic characterization) ของเชื้อเชื้อดื้อยาคาร์บาพีเนมด้วยวิธี PFGE โดยจะทำตามวิธีการของ Xiong et al. (2002) เริ่มจากการเตรียม plug โดยใช้เซลล์แบคทีเรียผสมกับ low melting agarose จากนั้นทำการย่อย plug ด้วย lysozyme และ proteinase K จากนั้นย่อย plug ด้วยเอนไซม์ตัดจำเพาะ XbaI เป็นเวลา 24 ชั่วโมง ทำการวิเคราะห์ผลแยกชิ้นส่วน DNA โดยวิธี PFGE ด้วย CHEF Mapper XA System (Bio-Rad Laboratories, Hercules, CA, USA) จากนั้นนำไปย้อมด้วย 0.5 mg/L ethidium bromide เป็นเวลา 30 นาที และถ่ายภาพรูปแบบ PFGE ภายใต้ UV transilluminator (Gel Documentation Systems, Bio-Rad Laboratories, Inc, Hercules, CA, USA) แปลผลโดยใช้เกณฑ์ของ Tenover et al. (1995)

7. ผลการศึกษา

7.1 ความชุกและการพิสูจน์เอกลักษณ์ของเชื้อแบคทีเรียแกรมลบดื้อยาคาร์บาพีเนม

ทำการเก็บตัวอย่างน้ำจากแม่น้ำน่านทั้งหมด 8 จุด ในจังหวัดอุตรดิตถ์ พิษณุโลก และ พิจิตร (ภาพ 1) นำมาทำการแยกเชื้อแบคทีเรียแกรมลบดื้อยาคาร์บาพีเนม ได้ผล ดังนี้

7.1.1 ใน จ.อุตรดิตถ์ 2 จุด (A และ B) โดยจุด A พบ *Pseudomonas* sp., *Acinetobacter pittii* และ *Acinetobacter nosocomialis* จำนวน 2, 1 และ 1 ไอโซเลทตามลำดับ จุด B พบ *Acinetobacter* sp. และ *Pseudomonas* sp. จำนวน 10 และ 2 ไอโซเลท ตามลำดับ

7.1.2 ใน จ.พิษณุโลก 3 จุด (C, D และ E) โดยจุด C พบ *Acinetobacter* sp. จำนวน 9 ไอโซเลท จุด D พบ *Pseudomonas otitidis* จำนวน 1 ไอโซเลท จุด E พบ *Pseudomonas aeruginosa* 1 ไอโซเลท

7.1.3 ใน จ.พิจิตร 3 จุด (F, G และ H) โดยจุด F พบ *Acinetobacter* spp. และ *Pseudomonas* spp. จำนวน 10 และ 2 ไอโซเลท ตามลำดับ จุด G พบ *Acinetobacter* spp. และ *Pseudomonas* spp. จำนวน 7 และ 1 ไอโซเลท ตามลำดับ และ จุด H พบ *Acinetobacter* spp. และ *Pseudomonas* spp. จำนวน 7 และ 4 ไอโซเลท ตามลำดับ

การพิสูจน์เอกลักษณ์พบเชื้อ *Pseudomonas* spp. และ *Pseudomonas otitidis* จำนวน 10 และ 1 ไอโซเลท ตามลำดับ ส่วนเชื้อในจีนัส *Acinetobacter* sp. พบ *Acinetobacter nosocomialis*, *Acinetobacter pittii*, *Acinetobacter* spp. และ *Acinetobacter baumannii* และ จำนวน 28, 10, 4 และ 3 ไอโซเลท ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ภาพที่ 1 แสดงระยะห่างของแต่ละจุดพื้นที่ที่เก็บตัวอย่างน้ำ

ตารางที่ 3 แสดงผลการแยกเชื้อ *Pseudomonas* spp. และ *Acinetobacter* spp. จากตัวอย่างน้ำที่เก็บได้ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด พิจิตร พิษณุโลก และ อุตรดิตถ์

ลำดับที่	รหัสเชื้อ	วันที่เก็บ	จุดเก็บตัวอย่าง	เชื้อ	ชนิดของ OXA
1	1NM12V	13/8/2560	A	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
2	2NM13V	13/8/2560	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
3	2NM19BR	13/8/2560	B	<i>Acinetobacter</i> sp.	-
4	2NM20BR	13/8/2560	B	<i>Pseudomonas otitidis</i>	-
5	3NM10V	13/8/2560	C	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
6	3NM11V	13/8/2560	C	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
7	3NM19V	13/8/2560	C	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
8	4NM13V	13/8/2560	F	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
9	6NM1B	13/8/2560	H	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
10	1.2NM8V	7/10/2560	A	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
11	1.2NM12V	7/10/2560	A	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
12	2.2NM9V	7/10/2560	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
13	3.2NM6P	7/10/2560	C	<i>Acinetobacter</i> sp.	51
14	3.2NM7P	7/10/2560	C	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
15	3.2NM12P	7/10/2560	C	<i>Acinetobacter</i> sp.	51
16	3.2NM13V	7/10/2560	C	<i>Acinetobacter baumannii</i>	51
17	4.2NM5V	7/10/2560	F	<i>Acinetobacter baumannii</i>	-
18	4.2NM10V	7/10/2560	F	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
19	4.2NM11V	7/10/2560	F	<i>Acinetobacter baumannii</i>	24,51
20	2.3NM6P	10/2/2561	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	24,51
21	3.3NM2V	10/2/2561	C	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
22	4.3NM2V	10/2/2561	F	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
23	4.3NM4B	10/2/2561	F	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
24	4.3NM5B	10/2/2561	F	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
25	4.3NM6V	10/2/2561	F	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
26	4.3NM8P	10/2/2561	F	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
27	5.3NM4V	10/2/2561	G	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
28	5.3NM7V	10/2/2561	G	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
29	5.3NM10V	10/2/2561	G	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
30	6.3NM5V	10/2/2561	H	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
31	6.3NM6V	10/2/2561	H	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
32	6.3NM9V	10/2/2561	H	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51

ตารางที่ 3 แสดงผลการแยกเชื้อ *Pseudomonas* spp. และ *Acinetobacter* spp. จากตัวอย่างน้ำที่เก็บได้ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด พิจิตร พิษณุโลก และ อุตรดิตถ์ (ต่อ)

ลำดับ ที่	รหัสเชื้อ	วันที่เก็บ	จุดเก็บ ตัวอย่าง	เชื้อ	ชนิด ของ OXA
33	6.3NM10P	10/2/2561	H	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
34	1.4NM5P	6/4/2561	A	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
35	2.4NM1E	6/4/2561	B	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
36	2.4NM3V	6/4/2561	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
37	2.4NM4B	6/4/2561	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
38	2.4NM6B	6/4/2561	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
39	2.4NM7V	6/4/2561	B	<i>Acinetobacter baumannii</i>	24,51
40	2.4NM8V	6/4/2561	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
41	2.4NM9V	6/4/2561	B	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
42	3.4NM4V	6/4/2561	C	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
43	4.4NM2V	6/4/2561	F	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
44	4.4NM4V	6/4/2561	F	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
45	4.4NM10P	6/4/2561	F	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
46	5.4NM5P	6/4/2561	G	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
47	5.4NM6B	6/4/2561	G	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
48	5.4NM7B	6/4/2561	G	<i>Acinetobacter pittii</i>	-
49	5.4NM8B	6/4/2561	G	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
50	5.4NM10P	6/4/2561	G	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	51
51	6.4NM2E	6/4/2561	H	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
52	6.4NM6V	6/4/2561	H	<i>Acinetobacter pittii</i>	24
53	6.4NM7V	6/4/2561	H	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
54	6.4NM8V	6/4/2561	H	<i>Pseudomonas</i> sp.	-
55	6.4NM10V	6/4/2561	H	<i>Acinetobacter pittii</i>	24
56	6.4NM11V	6/4/2561	H	<i>Acinetobacter pittii</i>	24

7.2 การตรวจหาค่าความไวต่อยาต้านจุลชีพ

ผลการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพโดยวิธี disk diffusion method ของเชื้อ *Pseudomonas* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำจำนวน 11 ไอโซเลท ใช้ยาทั้งหมด 10 ชนิด พบว่า มีการดื้อต่อยา aztreonam และ cefepime คิดเป็นร้อยละ 36.4 และ 27.3 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันไม่พบการดื้อต่อยาชนิดอื่นๆ รวมทั้งไม่ดื้อยา carbapenem (ตารางที่ 4)

ผลการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำจำนวน 45 ไอโซเลท ใช้ยาทั้งหมด 13 ชนิด (ตารางที่ 4) พบว่า มีการดื้อต่อยา imipenem ร้อยละ 37.8 และ meropenem ร้อยละ 22.2 มีการดื้อยา cefotaxime, ceftazidime (cephalosporin รุ่นที่ 3) และ cefepime (cephalosporin รุ่นที่ 5) ร้อยละ 22.2-46.7 ดื้อยา trimethoprim/sulfamethoxazole, piperacillin/tazobactam และ ciprofloxacin โดยคิดเป็นร้อยละ 16.3, 22.2 และ 20.9 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบการดื้อต่อยา gentamicin และ ampicillin/sulbactam ในอัตราที่ต่ำ โดยคิดเป็นร้อยละ 2.3 และ 11.6 ตามลำดับ เชื้อ *Acinetobacter* spp. ทุกไอโซเลทไวต่อยา amikacin, levofloxacin และ doxycycline

จากผลการศึกษาพบเชื้อ *Acinetobacter* spp. ดื้อยา imipenem หรือ meropenem จำนวน 17 ไอโซเลท เมื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบการดื้อยา พบว่า มีรูปแบบการดื้อยาที่แตกต่างกันมาก คือมีทั้งหมด 16 รูปแบบ โดยรูปแบบที่พบมากที่สุดได้แก่ การดื้อยา 3 ชนิด (5 รูปแบบ) ส่วนรูปแบบที่พบน้อยที่สุดได้แก่ การดื้อยา 2 ชนิด (2 รูปแบบ) สำหรับการดื้อยา 4, 5 หรือ 6 ชนิด นั้น พบเท่าๆกัน (3 รูปแบบ) โดยแต่ละรูปแบบ มีเชื้ออย่างละ 1 ไอโซเลท ต่อ 1 รูปแบบ ยกเว้นการดื้อยา 5 ชนิด คือ cefotaxime, meropenem, imipenem, cefepime และ piperacillin/tazobactam พบ 2 ไอโซเลท (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละการดื้อต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อ *Pseudomonas* spp. (n = 11)

ยาต้านจุลชีพ	จำนวนเชื้อที่ดื้อ (ร้อยละ)
piperacillin/tazobactam	0
ceftazidime	0
cefepime	3 (27.3)
imipenem	0
meropenem	0
aztreonam	4 (36.4)
amikacin	0
gentamicin	0
ciprofloxacin	0
levofloxacin	0

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละการดื้อต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อ *Acinetobacter* spp. (n = 45)

ยาต้านจุลชีพ	จำนวนเชื้อที่ดื้อ (ร้อยละ)
ampicillin/sulbactam	5 (11.1)
piperacillin/tazobactam	10 (22.2)
cefotaxime	18 (40.0)
ceftazidime	12 (26.7)
cefepime	21 (46.7)
imipenem	17 (37.8)
meropenem	10 (22.2)
amikacin	0
gentamicin	1 (2.2)
trimethoprim/sulfamethoxazole	7 (15.6)
ciprofloxacin	9 (20.0)
levofloxacin	0
doxycycline	0

ตารางที่ 6 แสดงรูปแบบการดื้อต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อ *Acinetobacter* spp.

รูปแบบการดื้อต่อยาต้านจุลชีพ	จำนวนไอโซเลท (n = 17)
IPM, FEP	1
MEM, IPM	1
CTX, MEM, IPM	1
IPM, FEP, TZP	1
IPM, SXT, TZP	1
MEM, IPM, FEP	1
MEM, IPM, FEP	1
CTX, IPM, CIP, TZP	1
CTX, MEM, IPM, FEP	1
MEM, IPM, FEP, TZP	1
CTX, CAZ, IPM, FEP, CIP	1
CTX, MEM, IPM, FEP, TZP	2
CTX, SAM, MEM, IPM, SXT	1
CN, CTX, CAZ, SAM, IPM, CIP	1
CTX, CAZ, IPM, FEP, CIP, TZP	1
CTX, CAZ, MEM, IPM, FEP, TZP	1

CTX; cefotaxime, CAZ; ceftazidime, FEP; cefepime, IMP; imipenem, MEM; meropenem, SAM; ampicillin/sulbactam, TZP; piperacillin/tazobactam, CN; gentamicin, SXT; trimethoprim/sulfamethoxazole and CIP; ciprofloxacin

7.3 การทดสอบหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ

การทดสอบหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อได้ (Minimum Inhibitory Concentration, MIC) โดยนำเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำจำนวนทั้งหมด 36 ไอโซเลท โดยทำการทดสอบกับยา ceftazidime (CAZ), และ meropenem (MEM) พบค่า MIC อยู่ในช่วง 2-64, 1-32 mg/L ตามลำดับ เช่นเดียวที่ทดสอบกับยา ciprofloxacin (CIP) และ imipenem (IMP) พบค่า MIC อยู่ในช่วง 1-16 mg/L ตามลำดับ (ตารางที่ 7) นอกจากนี้ค่า MIC₅₀ และ MIC₉₀ ต่อยา CAZ เท่ากับ 8 และ 16 ตามลำดับ มีค่าสูงกว่าที่เชื้อมีต่อยา CIP เท่ากับ 8 และ 4 เท่า ตามลำดับ ขณะที่ค่า MIC₅₀ และ MIC₉₀ ต่อยา IMP และ MEM เท่ากับ 1 และ 16 ตามลำดับ

7.4 การตรวจหายีน OXA-carbapenemase และการถ่ายทอดยีน *bla*_{OXA} โดยวิธี conjugation

ผลการตรวจหายีน OXA-carbapenemase ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำจำนวนรวมทั้งหมด 56 ไอโซเลท พบว่า เชื้อที่นำมาศึกษาตรวจพบยีน OXA-carbapenemase จำนวน 36 ไอโซเลท โดยซึ่งชนิดของยีนดังกล่าวทั้งหมด 2 ชนิด ได้แก่ OXA-24 และ OXA-51 โดยชนิดที่พบมากที่สุดคือ OXA-51 จำนวน 30 ไอโซเลท ซึ่ง OXA-24 พบเพียง 3 ไอโซเลท ขณะที่ยังมี 3 ไอโซเลท ที่พบทั้ง OXA-24 และ OXA-51 (ตารางที่ 3)

การศึกษาการถ่ายทอดยีน *bla*_{OXA} จาก *Acinetobacter* spp. จำนวน 36 ไอโซเลท ไปยัง *E. coli* J53 ด้วยวิธี broth mating method พบว่า ไม่มีเชื้อใดที่สามารถถ่ายทอดยีน *bla*_{OXA} ไปยังแบคทีเรียตัวรับได้

7.5 การแสดงออกของ efflux pump

ผลการทดสอบการแสดงออกของ pump โดยทำการเติม PAβN ซึ่งมีคุณสมบัติเป็น efflux pump inhibitor ลงในยาที่ต้องการทดสอบหาค่า MIC และเมื่อเติม PAβN แล้ว หากค่า MIC ลดลงอย่างน้อย 4 เท่า สามารถแปลผลได้ว่าการแสดงออกของ efflux pump (positive) จากการศึกษาพบว่า สำหรับยา carbapenem นั้น มีเชื้อจำนวน 5 ไอโซเลท ได้แก่ *A. baumannii* (n = 3) และ *A. pittii* (n = 2) ที่มี meropenem MIC ลดลง 4-32 เท่า ขณะที่พบเชื้อ *A. pittii* และ *A. baumannii* จำนวน 2 และ 1 ไอโซเลท ที่มีค่า imipenem MIC ลดลง 4-16 เท่า เมื่อมีการเติม PAβN (ตารางที่ 7)

ส่วนยา ceftazidime นั้น พบว่ามีเชื้อ *Acinetobacter* spp. 15 ไอโซเลท ที่มี ceftazidime MIC ลดลง 8-32 เท่า ในขณะที่ยา ciprofloxacin มีเชื้อเพียง 4 ไอโซเลทที่มี ciprofloxacin MIC ลดลง 4-16 เท่า

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบหาค่า MICs และการแสดงออกของ efflux pump ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำ

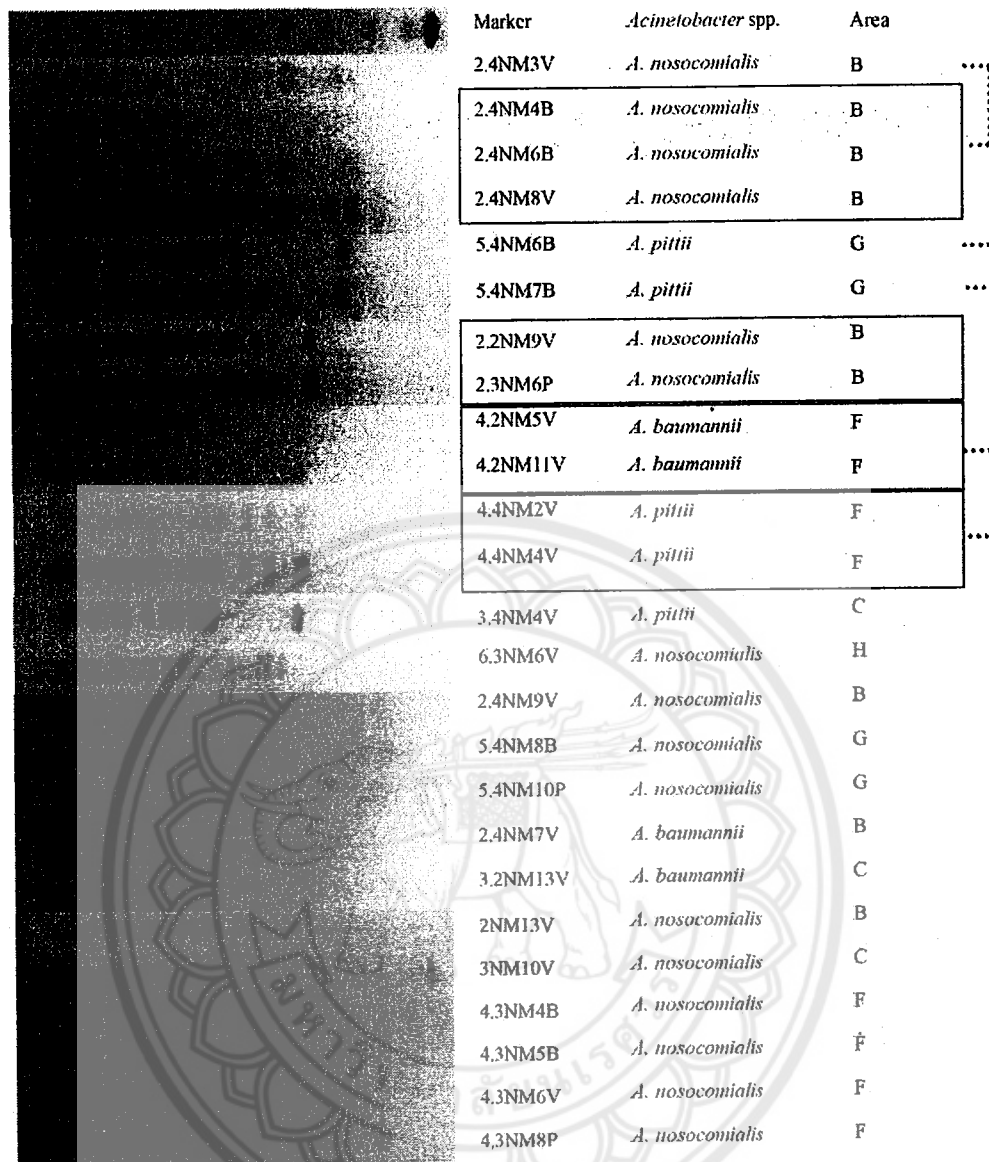
No.	รหัส	เชื้อ	MIC (mg/L)							
			CAZ	CAZ+ PAβN	CIP	CIP+ PAβN	IMP	IMP+ PAβN	MEM	MEM+ PAβN
2	2NM13V1	<i>A. nosocomialis</i>	16	2	8	0.5	1		1	
4	3NM10V1	<i>A. nosocomialis</i>	2		1		1		1	
5	3NM19V1	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
6	1.2NM12V	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
7	2.2NM9V	<i>A. nosocomialis</i>	16	2	1		1		1	
8	3.2NM13V	<i>A. baumannii</i>	16	2	16	4	1		1	
9	4.2NM5V	<i>A. baumannii</i>	32	2	1		8		16	4
10	4.2NM11V	<i>A. baumannii</i>	32	2	1		16	4	16	4
11	2.3NM6P	<i>A. nosocomialis</i>	64	4	16	2	1		1	
12	3.3NM2V	<i>A. nosocomialis</i>	16	4	1		1		1	
13	4.3NM4B	<i>A. nosocomialis</i>	16	2	1		1		1	
14	4.3NM5B	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		2		1	
15	4.3NM6V	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		2		1	
16	4.3NM8P	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
17	5.3NM4V	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
18	5.3NM7V	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
19	6.3NM6V	<i>A. nosocomialis</i>	8		1		1		1	
20	2.4NM3V	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
21	2.4NM4B	<i>A. nosocomialis</i>	4	0.5	1		1		1	
22	2.4NM6B	<i>A. nosocomialis</i>	16	0.5	1		1		1	
23	2.4NM7V	<i>A. baumannii</i>	8	0.5	1		16		16	0.5
24	2.4NM8V	<i>A. nosocomialis</i>	2		2		1		1	
25	2.4NM9V	<i>A. nosocomialis</i>	4		1		1		1	
26	3.4NM4V	<i>A. pittii</i>	8		1		2		8	2
27	4.4NM2V	<i>A. pittii</i>	8		1		4		4	
28	4.4NM4V	<i>A. pittii</i>	8		1		8		4	
30	5.4NM6B	<i>A. pittii</i>	8	0.5	1		2		2	
31	5.4NM7B	<i>A. pittii</i>	16	4	1		8	0.5	4	
32	5.4NM8B	<i>A. nosocomialis</i>	16	0.5	4	0.5	1		1	
33	5.4NM10P	<i>A. nosocomialis</i>	2		1		1		1	
34	6.4NM6V	<i>A. pittii</i>	4	0.5	1		2		16	
35	6.4NM10V	<i>A. pittii</i>	8		1		16		32	8
36	6.4NM11V	<i>A. pittii</i>	8		1		16	4	8	

Abbreviation: CAZ: ceftazidime, CIP: ciprofloxacin, IMP: imipenem, PAβN: Phenylalanine-Arginine Beta-Naphthylamide

7.4 การศึกษาการแพร่กระจายของเชื้อ *Acinetobacter* spp. โดยเทคนิค Pulsed Field Gel Electrophoresis (PFGE)

จากการวิเคราะห์ผล Pulse field gel electrophoresis (PFGE) ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. จำนวน 25 ไอโซเลท ที่แยกได้ในตัวอย่างน้ำบริเวณพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ พิษณุโลก และ พิจิตร (จุด A-H) พบว่า มีรูปแบบ PFGE ทั้งหมด 20 รูปแบบ (ภาพที่ 2) โดยแบ่งเป็นกลุ่มรูปแบบที่มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งหมด 4 กลุ่มรูปแบบ ได้แก่ กลุ่มบริเวณพื้นที่ B คือ (2.4NM4B, 2.4NM6B, 2.4NM8V) และ (2.2NM9V, 2.3NM6P) พื้นที่ F คือ (4.2NM5V, 4.2NM11V) และ (4.4NM2V, 4.4NM4V) ทั้งนี้ยังมีรูปแบบที่คล้ายกัน (เส้นประ) ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน เช่น บริเวณพื้นที่ B, G และ F แสดงให้เห็นว่าอาจเกิดการแพร่กระจายของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ภายในพื้นที่ดังกล่าว

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของเชื้อ *Acinetobacter* spp. โดยเทคนิค Pulsed Field Gel Electrophoresis (PFGE)

หมายเหตุ

กรอบสี่เหลี่ยม หมายถึง รูปแบบ PFGE ที่เหมือนกัน
เส้นประ หมายถึงรูปแบบ PFGE ที่คล้ายกัน

8. สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ไม่พบเชื้อในวงศ์ Enterobacteriaceae ที่คือยาคาร์บาเพนิม แต่พบเชื้อในจีนัส *Pseudomonas* spp. และ *Acinetobacter* spp. ที่สามารถเจริญบนจานอาหารที่มียาคาร์บาเพนิม ผสมอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เชื้อทั้ง 2 จีนัส สามารถพบได้ทั่วไปในแหล่งน้ำโดยเฉพาะแหล่งน้ำจืด การพิสูจน์เอกลักษณ์พบเชื้อ *Pseudomonas* spp. จำนวน 11 ไอโซเลท ส่วนเชื้อในจีนัส *Acinetobacter* spp. พบ *Acinetobacter nosocomialis*, *Acinetobacter pittii*, *Acinetobacter* spp. และ *Acinetobacter baumannii* จำนวน 28, 10, 4 และ 3 ไอโซเลท ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

การทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพพบว่าเชื้อ *Pseudomonas* sp. คือต่อยา aztreonam ในอัตราที่ค่อนข้างสูง (ร้อยละ 36.4) แต่ยังคงอยู่ในอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับการศึกษาของ Schiavano และคณะ ในปี 2017 ที่แยกเชื้อ *Pseudomonas* sp. จากตัวอย่างน้ำ พบการคือต่อยาตั้งกล่าวสูงถึงร้อยละ 100 (Schiavano et al., 2017) เช่นเดียวกับการคือต่อ cefepime ในอัตราที่ค่อนข้างสูง คิดเป็นร้อยละ 27.3 เมื่อเทียบกับการศึกษาก่อนหน้านี้ที่พบเพียงร้อยละ 0.8 (Kittinger et al., 2016) นอกจากนี้การศึกษายังไม่พบเชื้อ *Pseudomonas* sp. ในแหล่งน้ำที่คือต่อยาต้านจุลชีพหลายขนาน (multidrug resistance, MDR) ซึ่งส่วนใหญ่ เชื้อดังกล่าวจะพบในผู้ป่วยที่รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ซึ่งเคยมีรายงานการพบ MDR *Pseudomonas* sp. มากกว่าร้อยละ 35 (Montero et al., 2009) อย่างไรก็ตาม เมื่อนำมาทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพ พบว่าเชื้อในจีนัส *Pseudomonas* sp. ไวต่อยาคาร์บาเพนิม มีเพียงเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่คือยาคาร์บาเพนิม โดยคือยา imipenem และ meropenem ร้อยละ 37.8 และ 22.2 ตามลำดับ(ตารางที่ 5)

ในขณะที่การศึกษาค้นพบเชื้อ *Acinetobacter* spp. คือต่อยา cefepime cefotaxime ceftazidime และ ampicillin-sulbactam ร้อยละ 48.8, 41.9 27.9 และ 11.6 ตามลำดับ การพบเชื้อ *Acinetobacter* spp. คือต่อยา cefotaxime ซึ่งเป็นยา cephalosporin รุ่นที่ 3 นั้นสอดคล้องกับการศึกษาในแม่น้ำดานูบ ในทวีปยุโรป ซึ่งยังมีรายงานที่พบ *Acinetobacter* spp. จากตัวอย่างน้ำที่คือต่อยา cefotaxime สูงถึงร้อยละ 95.6% (Kittinger et al., 2017) รูปแบบของการคือยาต้านจุลชีพของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่มีรูปแบบการคือยาที่หลากหลาย โดยพบเชื้อที่คือยามากที่สุด 6 ชนิด (ตารางที่ 6) นอกจากนี้ยังพบค่า MIC ต่อยา ceftazidime, ciprofloxacin, imipenem และ meropenem ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. อยู่ในช่วง 2-32, 1-16, 1-16 และ 1-32 mg/L ตามลำดับ

เนื่องจากเอนไซม์ที่มีบทบาทในการคือยาคาร์บาเพนิมในเชื้อ *Acinetobacter* spp. มักเป็นเอนไซม์ในกลุ่ม OXA carbapenemase จึงได้ทำการตรวจหายีน *bla_{OXA}* ผลการศึกษาพบว่าตรวจหายีน OXA-carbapenemase ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำจำนวนรวมทั้งหมด 56 ไอโซเลท พบว่า เชื้อที่นำมาศึกษาตรวจพบยีน OXA-carbapenemase จำนวน 36 ไอโซเลท คิดเป็นร้อยละ 64.3 โดยชนิดที่พบมากที่สุดคือ OXA-51 จำนวน 30 ไอโซเลท ซึ่ง OXA-24 พบเพียง 3 ไอโซเลท ขณะที่ยังมี 3 ไอโซเลท ที่พบทั้ง OXA-24 และ OXA-51 (ตารางที่ 3) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นพบ OXA-51 มากที่สุดใน *Acinetobacter baumannii* ขณะที่สปีชีส์อื่นก็ถูกพบเช่นกัน *A. nosocomialis* ซึ่งกลไกเหล่านี้ก่อให้เกิดการคือต่อยาของเชื้อ ส่งผลให้การรักษาเป็นไปได้ยากและอาจแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในที่สุดอย่างไรก็ตามยีน *bla_{OXA}* ไม่สามารถถ่ายทอดไปยังแบคทีเรียตัวรับโดยวิธี conjugation ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยีน *bla_{OXA}* ส่วนใหญ่อยู่บนโครโมโซม (Evans and Amyes, 2014)

ในการศึกษายังพบความสามารถของเชื้อ *Pseudomonas* sp. และ *Acinetobacter* sp. ในการแสดงออกของกระบวนการ efflux pump โดยเป็นอีกกลไกหนึ่งในการดื้อต่อยาปฏิชีวนะ (Blanco et al., 2016) ผลการศึกษาพบว่า สำหรับยา meropenem นั้น มีเชื้อจำนวน 5 ไอโซเลท ได้แก่ *A. baumannii* จำนวน 3 ไอโซเลท และ *A. pittii* จำนวน 2 ไอโซเลท ที่มีการแสดงออกของ efflux pump ส่วนยา imipenem มีเชื้อ *A. pittii* และ *A. baumannii* จำนวน 2 และ 1 ไอโซเลท ที่มีการแสดงออกของ efflux pump ส่วนยา ceftazidime นั้น พบว่ามีเชื้อ *Acinetobacter* spp. 15 ไอโซเลท และยา ciprofloxacin มีเชื้อเพียง 4 ไอโซเลทที่มีการแสดงออกของ efflux pump (ตารางที่ 7)

การศึกษาจีโนมไทป์ของเชื้อ *Acinetobacter* spp. โดยวิธี Pulse field gel electrophoresis จำนวน 25 ไอโซเลท พบเชื้อที่มีจีโนมไทป์ใกล้เคียงกันในบริเวณเดียวกัน ที่แยกได้ในตัวอย่างน้ำ บริเวณพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ พิษณุโลก และ พิจิตร (จุด A-H) พบว่ามีรูปแบบ PFGE ทั้งหมด 20 รูปแบบ (ภาพที่ 2) โดยแบ่งเป็นกลุ่มรูปแบบที่มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งหมด 4 กลุ่มรูปแบบ ได้แก่ กลุ่มบริเวณพื้นที่ B และ พื้นที่ F ทั้งนี้ยังมีรูปแบบที่คล้ายกัน (เส้นประ) ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน เช่น บริเวณพื้นที่ B, G และ F แสดงให้เห็นว่าอาจเกิดการแพร่กระจายของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ภายในพื้นที่ดังกล่าว

โดยสรุป โครงการวิจัยนี้ได้ตรวจพบเชื้อ *Acinetobacter* spp. (ส่วนใหญ่เป็นเชื้อ *A. nosocomialis* และ *A. pittii*) ที่ดื้อยาคาร์บาเพนิมในแม่น้ำน่าน โดยกลไกการดื้อยาเกิดจากการที่เชื้อสร้างเอนไซม์ Oxacillinase ออกมาทำลายยา ส่วนการดื้อยา ceftazidime และ ciprofloxacin เกิดจากการขั้ยาออกนอกเซลล์ (efflux pump) นอกจากนี้ยังพบว่าเชื้อ *Acinetobacter* spp. ดื้อยา มีการแพร่กระจายในพื้นที่เดียวกัน แต่ไม่พบว่ามี การแพร่กระจายในพื้นที่ๆ ต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์เฝ้าระวังเชื้อดื้อยาด้านจุลชีพแห่งชาติ (NARST), กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, กระทรวงสาธารณสุข. (2563). สถานการณ์เชื้อดื้อยาด้านจุลชีพปี 2000–2019. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2563; สืบค้นจากเว็บไซต์: <http://narst.dmsc.moph.go.th/>

Akiba M, Sekizuka T, Yamashita A, Kuroda M, Fujii Y, Murata M, et al. Distribution and relationships of antimicrobial resistance determinants among extended-spectrum-cephalosporin-resistant or carbapenem-resistant *Escherichia coli* isolates from rivers and sewage treatment plants in India. *Antimicrob Agents Chemother.* 2016 Apr 22;60(5):2972–80.

Aubron C, Poirel L, Ash RJ, Nordmann P. Carbapenemase-producing Enterobacteriaceae, U.S. rivers. *Emerg Infect Dis.* 2005 Feb;11(2):260–4.

Blanco P, Hernando-Amado S, Reales-Calderon AJ, Corona F, Lira F, Alcalde-Rico M, Martinez L. Bacterial multidrug efflux pumps: much more than antibiotic resistance determinants. *Microorganisms.* 2016;4(1):14.

Daoud Z, Farah J, Salem Sokhn E, El Kfoury K, Dahdouh E, Masri K, et al. Multidrug-resistant Enterobacteriaceae in Lebanese hospital wastewater: Implication in the one health concept. *Microb Drug Resist.* 2018;24(2):166–174.

Di DY, Jang J, Unno T, Hur HG. Emergence of *Klebsiella variicola* positive for NDM-9, a variant of New Delhi metallo beta-lactamase, in an urban river in South Korea. *J Antimicrob Chemother.* 2017;72(4):1063–1067.

Evans BA, Amyes SG. OXA β -lactamases. *Clin Microbiol Rev.* 2014;27(2):241–63.

Kelly AM, Mathema B, Larson EL. Carbapenem-resistant Enterobacteriaceae in the community: a scoping review. *Int J Antimicrob Agents.* 2017;50(2):127–134.

Higgins PG, Lehmann M, Wisplinghoff H, Seifert H. *gyrB* multiplex PCR to differentiate between *Acinetobacter calcoaceticus* and *Acinetobacter* genomic species 3. *J Clin Microbiol.* 2010;48(12):4592–4594.

Hsu LY, Apisarnthanarak A, Khan E, Suwantararat N, Ghafur A, Tambyah PA. Carbapenem-resistant *Acinetobacter baumannii* and Enterobacteriaceae in South and Southeast Asia. *Clin Microbiol Rev.* 2017;30(1):1–22.

Kittinger C, Kirschner A, Lipp M, Baumert R, Mascher F, Farnleitner AH, Zarfel GE. (2017). Antibiotic resistance of *Acinetobacter* spp. isolates from the river Danube: Susceptibility stays high. *Int J Environ Res Public Health.* 2017;15(1):52.

Lane, DJ. 16S/23S rRNA sequencing. In E. Stackebrandt and M. Goodfellow (ed.), *Nucleic Acid Techniques in Bacterial Systematics.* 1991;115–175. John Wiley and Sons, United Kingdom.

Lunha K, Chanawong A, Lulitanond A, Wilailuckana C, Charoensri N, Wonglakorn L, Saenjamla P, Chaimanee P, Angkititkul S, Chetchotisakd P. High-level carbapenem-resistant OXA-48-producing *Klebsiella pneumoniae* with a novel OmpK36 variant and low-level, carbapenem-resistant, non-porin-deficient, OXA-181-producing *Escherichia coli* from Thailand. *Diagn Microbiol Infect Dis.* 2016;85(2):221–6.

Mahon BM, Brehony C, McGrath E, Killeen J, Cormican M, Hickey P, Keane S, Hanahoe B, Dolan A, Morris D. Indistinguishable NDM-producing *Escherichia coli* isolated from recreational waters, sewage, and a clinical specimen in Ireland, 2016 to 2017. *Euro Surveill.* 2017;22(15). pii: 30513.

Montero M, Horcajada JP, Sorli L, Alvarez-Lerma F, Grau S, Riu M, Knobel H. (2009). Effectiveness and safety of colistin for the treatment of multidrug-resistant *Pseudomonas aeruginosa* infections. *Infection.* 2009; 37(5): 461–465.

Nasri E, Subirats J, Sánchez-Melsió A, Mansour HB, Borrego CM, Balcázar JL. Abundance of carbapenemase genes (*bla_{KPC}*, *bla_{NDM}* and *bla_{OXA-48}*) in wastewater effluents from Tunisian hospitals. *Environ Pollut.* 2017;229:371–374.

Netikul T, Kiratisin P. Genetic characterization of carbapenem-resistant Enterobacteriaceae and the spread of carbapenem-resistant *Klebsiella pneumoniae* ST340 at a university hospital in Thailand. *PLoS One.* 2015;10(9):e0139116.

Nordmann P, Naas T, Poirel L. Global spread of Carbapenemase-producing Enterobacteriaceae. *Emerg Infect Dis.* 2011;17(10):1791–8.

Piedra-Carrasco N, Fàbrega A, Calero-Cáceres W, Cornejo-Sánchez T, Brown-Jaque M, et al. Carbapenemase-producing enterobacteriaceae recovered from a Spanish river ecosystem. *PLoS One.* 2017;12(4):e0175246.

Poirel L, Barbosa-Vasconcelos A, Simões RR, Da Costa PM, Liu W, Nordmann P. Environmental KPC-producing *Escherichia coli* isolates in Portugal. *Antimicrob Agents Chemother.* 2012;56(3):1662–3.

Poirel L, Walsh TR, Cuvillier V, Nordmann P. Multiplex PCR for detection of acquired carbapenemase genes. *Diagn Microbiol Infect Dis.* 2011;70(1):119–23.

Preechachuawong P, Santimaleeworagun W, Jitwasinkul T, Samret W. Detection of new delhi metallo beta-lactamase-1-producing *Klebsiella pneumoniae* at a general hospital in Thailand. *Southeast Asian J Trop Med Public Health.* 2015;46(6):1031–6.

Schiavano GF, Carloni E, Andreoni F, Magi S, Chironna M, Brandi G, Amagliani G. Prevalence and antibiotic resistance of *Pseudomonas aeruginosa* in water samples in central Italy and molecular characterization of *oprD* in imipenem resistant isolates. *PLoS One.* 2017; 12(12):172–189.

Sotgiu G, D'Ambrosio L, Centis R, Tiberi S, Esposito S, Dore S, et al. Carbapenems to treat multidrug and extensively drug-resistant tuberculosis: A Systematic Review. *Int J Mol Sci.* 2016;17(3):373.

Tenover FC, Arbeit RD, Goering RV, Mickelsen PA, Murray BE, Persing DH, Swaminathan B. Interpreting chromosomal DNA restriction patterns produced by pulsed-field gel electrophoresis: criteria for bacterial strain typing. *J Clin Microbiol.* 1995;33(9):2233–9.

Woodford N, Ellington MJ, Coelho JM, Turton JF, Ward ME, Brown S, Amyes SG, Livermore DM. 2006. Multiplex PCR for genes encoding prevalent OXA carbapenemases in *Acinetobacter* spp. *Int J Antimicrob Agents* 2006; 27:351–353.

Woodford N, Wareham DW, Guerra B, Teale C. Carbapenemase-producing Enterobacteriaceae and non-Enterobacteriaceae from animals and the environment: an emerging public health risk of our own making? *J Antimicrob Chemother.* 2014;69(2):287–91.

Xiong Z, Zhu D, Wang F, Zhang Y, Okamoto R, Inoue M. Investigation of extended-spectrum beta-lactamase in *Klebsiella pneumoniae* and *Escherichia coli* from China. *Diagn Microbiol Infect Dis.* 2002;44(2):195–200.

Yang F, Mao D, Zhou H, Luo Y. Prevalence and Fate of Carbapenemase Genes in a Wastewater Treatment Plant in Northern China. PLoS One. 2016;11(5):e0156383

Zhang X, Lü X, Zong Z. Enterobacteriaceae producing the KPC-2 carbapenemase from hospital sewage. Diagn Microbiol Infect Dis. 2012;73(2):204-6.

Zhang XX, Zhang T, Fang HH. Antibiotic resistance genes in water environment. Appl Microbiol Biotechnol. 2009;82(3):397-414.

Zurfluh K, Power KA, Klumpp J, Wang J, Fanning S, Stephan R. A novel Tn3-like composite transposon harboring *bla*_{VIM-1} in *Klebsiella pneumoniae* spp. pneumoniae isolated from river water. Microb Drug Resist. 2015;21(1):43-9.

๖ QR
๘๒
.๕๖
พ ๒๕๖๕
๒๕๖๓
1049292

สำนักหอสมุด

- 7 มี.ค. 2565

ตารางแสดงผลการทดสอบยาปฏิชีวนะของเชื้อ *Pseudomonas* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำ

Code	Organism	Antibiotics																
		CN	CTX	AK	CAZ	SAM	MEM	LEV	IPM	SXT	FEP	CIP	TZP	ATM	DO			
RM4P	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
RM15G	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	I	I	S			
RM26G	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	S	I	I			
RM69P	<i>Pseudomonas otitidis</i>	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	S	I	S			
RM78V	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	S	I	I			
2NM20BR	<i>Pseudomonas otitidis</i>	S	-	S	S	-	-	-	S	-	S	S	S	I	S			
4NM13V	<i>Pseudomonas</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.2NM8V	<i>Pseudomonas</i> sp.	S	-	S	S	-	-	-	-	-	R	-	I	-	-	-	-	
6.3NM10P	<i>Pseudomonas</i> sp.	S	-	S	S	-	-	-	S	-	R	S	S	S	R	S		
1.4NM5P	<i>Pseudomonas</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.4NM1E	<i>Pseudomonas</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4.4NM10P	<i>Pseudomonas</i> sp.	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	S	R	S			
5.4NM5P	<i>Pseudomonas</i> sp.	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	S	R	S			
6.4NM2E	<i>Pseudomonas</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6.4NM7V	<i>Pseudomonas</i> sp.	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	S	I	S			
6.4NM8V	<i>Pseudomonas</i> sp.	S	-	S	S	-	S	S	S	-	S	S	I	R	S			

ตารางแสดงผลการทดสอบยาปฏิชีวนะของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำ

Code	Organism	Antibiotics													
		CN	CTX	AK	CAZ	SAM	MEM	LEV	IPM	SXT	FEP	CIP	TZP	ATM	DO
1NM12V	<i>Acinetobacter pittii</i>	S	I	S	S	S	S	S	S	S	I	S	S	S	S
2NM13V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	S	S	S	I	R	R	R	I	S
2NM19BR	<i>Acinetobacter</i> sp.	S	S	S	S	R	R	S	S	S	S	S	S	S	S
3NM10V	<i>A. nosocomialis</i>	R	R	I	R	R	R	S	S	S	I	R	I	-	S
3NM11V	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S
3NM19V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	I	R	R	R	R	R	S	I	I	-	S
6NM1B	<i>Acinetobacter pittii</i>	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S
1.2NM12V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S
2.2NM9V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	S	S	S	R	S	R	S	-	S
3.2NM6P	<i>Acinetobacter</i> sp.	S	I	S	S	S	S	S	S	R	I	S	S	-	S
3.2NM7P	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S
3.2NM12P	<i>Acinetobacter</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2NM13V	<i>A. baumannii</i>	S	I	S	R	S	S	S	S	R	R	R	I	-	I
4.2NM5V	<i>A. baumannii</i>	S	I	S	I	S	S	R	R	S	R	S	I	-	S
4.2NM10V	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	S	R	S	S	R	R	S	S	I	S	S	S	-	S
4.2NM11V	<i>A. baumannii</i>	S	R	S	I	S	S	R	R	S	I	S	I	-	S

ตารางแสดงผลการทดสอบยาปฏิชีวนะของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำ

Code	Organism	Antibiotics																		
		CN	CTX	AK	CAZ	SAM	MEM	LEV	IPM	SXT	FEP	CIP	TZP	ATM	DO					
2.3NM6P	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	I	I	S	S	R	R	I	-	S					
3.3NM2V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	S	S	S	S	I	S	R	-	S					
4.3NM2V	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S					
4.3NM4B	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	I	R	-	S					
4.3NM5B	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	R	I	R	-	S					
4.3NM6V	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	R	I	R	-	S					
4.3NM8P	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	I	I	S	-	S					
5.3NM4V	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	I	S	-	S					
5.3NM7V	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	R	I	R	-	S					
5.3NM10V	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	I	R	-	S					
6.3NM5V	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
6.3NM6V	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	R	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S					
6.3NM9V	<i>Acinetobacter nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	-	S					
2.4NM3V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	I	R	S	I	I	R	I	R	R	R	-	I					
2.4NM4B	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	S	S	S	I	S	S	R	S	S	-	S					
2.4NM6B	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	S	S	S	S	R	S	I	-	S					

ตารางแสดงผลการทดสอบยาปฏิชีวนะของเชื้อ *Acinetobacter* spp. ที่แยกได้จากตัวอย่างน้ำ

Code	Organism	Antibiotics															
		CN	CTX	AK	CAZ	SAM	MEM	LEV	IPM	SXT	FEP	CIP	TZP	ATM	DO		
2.4NM7V	<i>A. baumannii</i>	S	R	S	I	S	R	S	R	S	R	S	R	S	S		
2.4NM8V	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	I	S	I	S	R	I	R	S	R	S	S		
2.4NM9V	<i>A. nosocomialis</i>	S	I	S	I	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S		
3.4NM4V	<i>A. pittii</i>	S	I	S	S	S	R	S	R	R	R	S	R	-	S		
4.4NM2V	<i>A. pittii</i>	S	R	S	R	S	R	S	R	R	R	S	R	-	S		
4.4NM4V	<i>A. pittii</i>	S	I	S	S	S	S	S	R	R	R	S	R	-	S		
5.4NM6B	<i>A. pittii</i>	S	I	S	I	S	I	S	I	S	R	S	R	-	S		
5.4NM7B	<i>A. pittii</i>	S	R	S	I	S	R	S	R	S	R	S	R	-	S		
5.4NM8B	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	R	S	I	S	I	I	I	-	S		
5.4NM10P	<i>A. nosocomialis</i>	S	R	S	R	S	R	S	S	S	S	I	I	-	S		
6.4NM6V	<i>A. pittii</i>	S	I	S	S	S	R	S	S	S	S	S	S	-	S		
6.4NM10V	<i>A. pittii</i>	S	R	S	S	S	S	S	R	R	R	S	R	-	S		
6.4NM11V	<i>A. pittii</i>	S	I	S	I	S	I	S	R	R	R	S	R	-	S		